

I Algemeen deel**§ 1. Inleiding**

Het onderhavige besluit strekt tot wijziging van het Besluit diergeneeskundigen en het Besluit houders van dieren. Deze wijzigingen komen voort uit het notaoverleg over de aanhangige ontwerpbesluiten inzake de Wet Dieren van 25 maart 2013 (Kamerstukken II 2012/13, 31 389, nr. 125), de beleidsbrief dierenwelzijn van 4 oktober 2013 (Kamerstukken II 2013/14, 28 286, nr. 651) en een motie ingediend tijdens de behandeling van het voorstel van wet tot tijdelijke wijziging van de Visserijwet 1963 (Kamerstukken II 2010/11, 32 658, nr. 14). Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan een aantal toezeggingen en vindt een aantal redactionele wijzigingen plaats.

§ 2. Beleidsbrief dierenwelzijn

In de beleidsbrief dierenwelzijn van 4 oktober 2013 is aangegeven waar het kabinet Rutte II wat dierenwelzijn betreft de focus legt voor de komende jaren.

Het kabinet vindt een respectvolle omgang met dieren belangrijk en ziet dierenwelzijn als een integraal onderdeel van een duurzame (vee)houderij. Vanuit dat uitgangspunt is gekeken naar thema's waar energie zit van zowel sector, overheid als maatschappelijk veld en waar stappen vooruit gezet kunnen worden. Hierbij wordt voortgebouwd op de ontwikkelingen van afgelopen jaren waarbij sector, keten en markt verbeteringen hebben doorgevoerd. Daarbij aangemoedigd, geprikkeld en gesteund door maatschappelijke organisaties en overheid. Het verbeteren van dierenwelzijn is een continu proces, beïnvloed door tijdsgeest en sterk verbonden met het doel waarvoor dieren worden gehouden. Daarom is er in de beleidsbrief dierenwelzijn onderscheid gemaakt tussen landbouwhuisdieren, gezelschapsdieren en vissen.

Oplossingen voor het ongerief bij landbouwhuisdieren moeten in samenhang met andere ontwikkelingen in de veehouderij gevonden worden. Het verder verankeren van dierenwelzijn in een duurzame veehouderij is geen eenvoudige opgave. Verbetering van het welzijn vraagt vaak om aanpassing van huisvesting en management en daarbij lijkt dierenwelzijn soms op gespannen voet te staan met andere duurzaamheidsvraagstukken zoals efficiënt grondgebruik en milieu. Het verminderen van ingrepen wordt gezien als één van de graadmeters voor een duurzame veehouderij. In systemen waar dieren voldoende afleiding en ruimte hebben en hun natuurlijk gedrag kunnen uitoefenen, is er minder noodzaak om ingrepen te verrichten. De Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) is gevraagd een afwegingskader voor ingrepen op te stellen. Deze is gelijktijdig met de beleidsbrief dierenwelzijn op 4 oktober 2013 aan de Tweede Kamer verzonden. De meest voorkomende ingrepen ten aanzien waarvan de sector nog geen stappen heeft gezet, zijn aan de hand van het rapport bekeken en met de sectoren zijn afspraken gemaakt over het verminderen dan wel uitfasen van deze ingrepen.

Net als bij landbouwhuisdieren is bij vissen de sector eerstverantwoordelijke om het welzijn zo goed mogelijk te garanderen en te verankeren in een duurzame visserij en viskweek. De (kweek)vissector werkt aan het verbeteren van huisvesting en transport. Een aandachtspunt is het bedwelmen en doden van vissen.

In Nederland worden zo'n dertig miljoen gezelschapsdieren gehouden. Dit kabinet vindt het belangrijk dat gewerkt wordt aan het verbeteren van welzijn en gezondheid van gezelschapsdieren. Met aandacht voor juiste voeding en verzorging, aandacht voor het voorkómen van een teveel aan dieren (volle asielen, zwerfdieren), aandacht voor het verminderen van welzijnsaantasting door het fokken op extreme (uiterlijke) kenmerken.

De verantwoordelijkheid voor een goed dierenwelzijn ligt in alle gevallen primair bij de houder van het dier. Houders pakken deze verantwoordelijkheid goed op. Maar ook voor andere partijen, bijvoorbeeld in de keten, is een belangrijke rol weggelegd. Zij kunnen adviseren, ondersteunen en mogelijkheden scheppen en daarmee verbeteringen in dierenwelzijn versnellen. Dit kabinet staat voor een gezamenlijke aanpak waarin ieder zijn of haar verantwoordelijkheid neemt. Dit alles binnen een Europese context. Op dierenwelzijnsgebied behoort Nederland tot de koplopers. Van

belang is dat de hoge ambities van Nederland op het vlak van dierenwelzijn ook hun weerslag krijgen in Europese regels. Dit is niet alleen belangrijk voor eerlijke concurrentieverhoudingen binnen de EU (level playing field) maar ook voor de verbetering van het dierenwelzijn in andere EU-lidstaten.

Naast afspraken met de sector, wordt om de bovengestelde doelen te bereiken, de regelgeving op het gebied van dierenwelzijn op een aantal punten gewijzigd. Daarnaast wordt met de beleidsbrief uitvoering gegeven aan een aantal moties uit genoemd notaoverleg van 25 maart 2013. Dit leidt tot de navolgende wijzigingen in het Besluit diergeneeskundigen.

§ 2.1. Wijzigingen in verband met de beleidsbrief dierenwelzijn

Lichamelijke ingrepen bij dieren: algemeen

In artikel 1.3, eerste lid, van de Wet dieren (hierna wet) is de intrinsieke waarde van het dier expliciet erkend. Dit is een eigen, zelfstandige waarde van het dier, die losstaat van de gebruikswaarde die mensen aan dieren toekennen. In het tweede lid van artikel 1.3 van de wet is vastgelegd dat bij het opstellen van regelgeving ten volle rekening moet gehouden worden met de gevolgen van die regels voor de intrinsieke waarde van het dier, onverminderd andere gerechtvaardigde belangen.

Als gevolg van de erkenning van de intrinsieke waarde van het dier is ten aanzien van het verrichten van lichamelijke ingrepen in de wet gekozen voor hantering van het nee-tenzij principe. Dit betekent dat het verrichten van een ingreep bij een dier op grond van artikel 2.8 van de wet verboden is, tenzij daarvoor een medische noodzaak bestaat of de ingreep bij algemene maatregel van bestuur is aangewezen als toegestane ingreep.

Bij het bepalen of een ingreep wel of niet dient te worden toegestaan, moet het belang van het dier inzichtelijk worden gemaakt en vervolgens worden afgewogen tegen overige relevante belangen zoals volksgezondheid, productie en economie en milieu.

Het beleid rondom ingrepen is uiteindelijk gericht op het voorkomen van fysieke ingrepen bij het dier, die het gevolg zijn van de wijze waarop het dier wordt gehouden.

Met het afwegingskader van de RDA kunnen op een transparante en consistente wijze de afwegingen die ten grondslag liggen aan het besluit om een ingreep wel of niet toe te laten zichtbaar worden gemaakt. Het instrument bestaat uit de beantwoording van vier hoofdvragen: Wordt het welzijn en/of de integriteit van het dier door de handeling blijvend aangetast? Is de ingreep noodzakelijk vanwege diergerichte doelstellingen? Is de ingreep noodzakelijk om bepaalde mensgerichte doelstellingen te realiseren? Weegt de uit de ingreep resulterende welzijns- en/of integriteitschade op tegen de schade aan mensenwelzijn (inclusief –gezondheid), dierenwelzijn (inclusief –gezondheid), ecologie en/of economie?

Naar aanleiding van de doelstellingen uit de beleidsbrief dierenwelzijn alsmede de Uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij (UDV), zijn met behulp van het afwegingskader van de RDA door middel van het onderhavige besluit de volgende wijzigingen aangebracht in het Besluit diergeneeskundigen ten aanzien van het stelsel van ingrepen.

Daarbij geldt onverkort dat de betreffende ingrepen toegestaan blijven in geval daartoe diergeneeskundige noodzaak bestaat, zoals neergelegd in artikel 2.8, tweede lid, onderdeel a, van de wet.

Verbod op het aanbrengen van een neusring bij mannelijke fokvarkens

Bij deze ingreep wordt bij mannelijke fokvarkens het neustussenschot geperforeerd en een gladde roestvrijstalen neusring aangebracht. De ingreep werd in het verleden voornamelijk uitgevoerd om volwassen fokberen te kunnen hanteren en te voorkomen dat de veiligheid van de houder in gevaar zou komen. Deze ingreep wordt niet langer toegestaan. De ingreep tast het welzijn en de integriteit van het dier aan en is niet noodzakelijk gebleken vanwege dier- of mensgerichte doelstellingen. Uit gesprekken met betrokken partijen blijkt dat de ingreep in praktijk vrijwel niet meer wordt toegepast. Net als in de biologische houderij wordt in de reguliere houderij vrijwel geen gebruik gemaakt van mannelijke fokvarkens om te dekken. Veelal wordt gebruik gemaakt van kunstmatige inseminatie. De veiligheid van de houder op de fokbedrijven waar wel beren aanwezig zijn, wordt op andere wijze, zoals het plaatsen van verplaatsbare schotten in stallen, gewaarborgd. Artikel 2.3, onderdeel d, van het Besluit diergeneeskundigen is derhalve geschrapt.

Verbod op het vriesbranden van runderen

Artikel 2.6 van het Besluit diergeneeskundigen schrijft voor welke ingrepen zijn toegestaan ter identificatie van dieren. Op grond van onderdeel d van dit artikel is vriesbranden aangewezen als toegestane identificatie-ingreep bij onder andere runderen. Het regime zoals dat gold op basis van het Ingrepenbesluit op basis van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren is hiermee gecontinueerd.

Vooruitlopend op Europese ontwikkelingen ten aanzien van nieuwe identificatiemiddelen voor runderen, was op grond van artikel 7.1 van het Besluit diergeneeskundigen het vriesbranden nog tot 1 juni 2015 toegestaan als extra identificatie-ingreep. Dit vormde een uitzondering op het principe uit artikel 2.7. tweede lid, van genoemd besluit, dat maximaal twee ingrepen ter identificatie zijn toegestaan. De verwachting was destijds dat er tegen 2015 voldoende alternatieven beschikbaar zouden zijn (bijvoorbeeld een oormerk in combinatie met een maagbolus), zodat het vriesbranden niet langer een derde ingreep zou opleveren.

Bij het vriesbranden, ook wel koudmerken genoemd, wordt een cijfer bevroren op de huid van de koe. Houders passen deze ingreep toe om de dieren makkelijker individueel te kunnen herkennen. Conform het advies van de RDA – die gevraagd is specifiek naar deze ingreep te kijken – wordt het vriesbranden door middel van het onderhavige wijzigingsbesluit met ingang van 1 juni 2016 verboden. De ingreep veroorzaakt kort durende pijn gevolgd door een ontstekingsreactie van ongeveer vier dagen, waarvan de koe over het algemeen spontaan herstelt. Er is dus weliswaar sprake van een welzijnsaantasting die binnen het aanpassingsvermogen van het rund ligt, maar het resultaat van de handeling is een permanente, plaatselijke verandering aan de eigenschappen van het dier waardoor de integriteit van het dier is aangetast. De ingreep dient het gebruiksgemak van de dierhouder, maar is niet noodzakelijk om in de doelstelling van die houder te voorzien. Het overgrote deel, namelijk 90%, van de melkveehouders – ook in vergelijkbare bedrijfssystemen – maakt geen gebruik van vriesbranden als methode voor individuele dierherkenning. Deze ingreep is niet noodzakelijk om in de behoeften van het dier te voorzien en niet noodzakelijk om mensgerichte doelstellingen te bereiken. Op basis van deze criteria wordt de ingreep als niet toelaatbaar gekwalificeerd. Een aanvullende afweging over de maatschappelijke aanvaardbaarheid van deze ingreep is daarmee niet meer aan de orde.

De ingreep is door middel van onderhavige wijzigingsbesluit dan ook met ingang van 1 juni 2016 in zijn geheel uit het Besluit diergeneeskundigen geschrapt.

Toestaan van het onthoornen van geitenlammeren op kinderboerderijen

Geitenlammeren die worden gehouden voor de melkproductie worden vaak onthoorned. Op deze wijze kan de veiligheid van de houder worden gewaarborgd, is huisvesting in de huidige houderijsystemen mogelijk en worden beschadigingen aan het dier zelf en soortgenoten voorkomen. Bij de heroverweging van de ingrepen waarbij de integriteit van het dier is afgewogen tegen andere belangen, is besloten dat het onthoornen blijft toegestaan onder andere vanwege de veiligheid van de houder. In artikel 2.5, onderdeel b, van het Besluit diergeneeskundigen is derhalve geregeld dat geiten bestemd voor de melkproductie mogen worden onthoorned. Omdat op kinderboerderijen waar veel jonge bezoekers komen ook sprake is van een veiligheidsrisico voor mensen is in het verlengde hiervan besloten het onthoornen van geitenlammeren op kinderboerderijen toe te staan. Onderhavige wijziging strekt hiertoe.

§ 3. Wijzigingen naar aanleiding van diverse moties en toezeggingen en het notaoverleg van 25 maart 2013

Het Besluit houders van dieren en het Besluit diergeneeskundigen zijn op grond van artikel 10.10 van de Wet dieren in het kader van de voorhangprocedure in juni 2012 aan beide Kamers aangeboden (Kamerstukken II 2011/2012, 28286, nr. 567). Naar aanleiding van deze voorhang heeft op 25 maart 2013 een notaoverleg over deze besluiten plaatsgevonden (verslag: Kamerstukken II 2012/13, 31389, nr. 125). In het kader van de uitkomsten van deze voorhangprocedure is destijds besloten een aantal artikelen uit de voorgehangen besluiten vooralsnog te schrappen en te heroverwegen (dit betreft onder andere de scheidingsleeftijd van apen en konijnen en het gebruik van de elektronische halsband bij honden). Op basis van nadere gesprekken over de betreffende onderwerpen dan wel nader onderzoek is thans besloten deze artikelen nu alsnog in gewijzigde vorm op te nemen in het Besluit houders van dieren. Het

onderhavige wijzigingsbesluit strekt hiertoe. Voort is in het kader van de plenaire behandeling van de tijdelijke wijziging van de Visserijwet 1963 een motie aangenomen van lid Ouwehand over de verplichte bedwelmung van paling (Kamerstukken II 2010/11, 32 658, nr. 14). Ter uitvoering van deze motie wordt met dit besluit een paragraaf toegevoegd aan hoofdstuk 5 van het Besluit houders van dieren. Ook wordt voorzien in een basis om de problematiek rondom het zogenaamde wrak vee op het primaire bedrijf aan te pakken. Hierover is diverse malen met de Tweede Kamer gecorrespondeerd, laatstelijk bij brief van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 29 januari 2014 (Kamerstukken II 2013/14, 26991, nr. 394).

Tot slot wordt een wijziging aangebracht naar aanleiding van commentaren op de voorgenomen wijziging van het Besluit houders van dieren in verband met de overname van de welzijnsvoorschriften van het Productschap Pluimvee en Eieren. Het betreft het voorschrijven van een schemerperiode na een periode van donkerte in de stallen waarin konijnen worden gehouden. In het hierna volgende wordt nader ingegaan op de betreffende wijzigingen.

De elektronische halsband voor honden

In artikel 2.1 van de wet is het verbod op dierenmishandeling opgenomen. In dit artikel is op wetsniveau een aantal specifieke gedragingen omschreven die in elk geval als dierenmishandeling worden gekwalificeerd. Het derde lid van artikel 2.1 van de wet voorziet in de mogelijkheid om bij algemene maatregel van bestuur nog andere specifieke gedragingen te omschrijven die in ieder geval als dierenmishandeling gelden. Op grond hiervan is in artikel 1.3 van het Besluit houders van dieren een aantal gedragingen opgenomen. Vooralnog is in het Besluit houders van dieren geen verbod geregeld op het gebruik van voorwerpen of apparatuur waarmee een pijnlijke prikkel aan het dier wordt toegediend, waaronder bijvoorbeeld het gebruik van een stroomhalsband.

Voor deze laatste gedraging was het nog noodzakelijk nader te onderzoeken of deze onder alle omstandigheden verboden moest worden, of dat er een nuancering wenselijk zou zijn. Hierover is contact geweest met dierenbeschermingsorganisaties, een vereniging van elektronische halsbandproducenten, de politie en enkele hondengedragdeskundigen. Hieruit is geconcludeerd dat onder bepaalde, uitzonderlijke omstandigheden een uitzondering op het verbod wenselijk is. Naar aanleiding van deze reacties is de relatie tussen de wijze waarop de halsband wordt gebruikt en het risico op welzijnsaantasting nader bekeken. Het grootste risico op welzijnsaantasting komt voort uit ondeskundig gebruik van de stroomhalsband. Indien de prikkel voor de hond onvoorspelbaar en oncontroleerbaar is, kan deze ernstige stress veroorzaken. Bij een gebruik waarbij de prikkel wel voorspelbaar is en te relateren aan een bepaalde gedraging, hoeven zich geen problemen voor te doen. Het is derhalve van belang dat degene die de stroomhalsband gebruikt dit met voldoende deskundigheid doet.

Met de onderhavige wijziging van het Besluit houders van dieren is in de eerste plaats het gebruik van of het vastbinden of aanlijnen van een dier met een voorwerp met scherpe uitsteeksels waarmee pijn aan het dier kan worden toegebracht verboden.

Dit voorschrift heeft betrekking voorwerpen waarmee een dier pijnprikkels kunnen worden toegebracht, bijvoorbeeld om een dier in beweging te zetten of een dier bepaalde gedragingen aan te leren. Op deze manier wordt derhalve mede tegemoet gekomen aan de petitie van Stichting Wilde dieren de tent uit om het gebruik van olifantenhaken te verbieden, daar het gebruik van een olifantenhaak onder de beschreven verboden gedraging valt. Er is immers geen redelijk doel om een dier aan te binden met een dergelijk voorwerp of dergelijke voorwerpen jegens een dier te gebruiken, te meer daar er minder ingrijpende methoden beschikbaar zijn waarmee het beoogde resultaat kan worden behaald. Onderwerping aan een onverwacht optredende pijnprikkel belemmert het dier onnodig in het natuurlijk gedrag. Als het voorwerp is bedoeld om de leefruimte van het betrokken dier beperkt te houden, zijn er andere meer diervriendelijke methoden beschikbaar, zoals een lange lijn, een veekraal of een ren. De bepaling ziet niet op het gebruik van bijvoorbeeld prikkeldraad als omheining. Dieren die omheind zijn, zijn immers niet aangebonden. Voorts is door middel van het onderhavige wijzigingsbesluit het gebruik van apparatuur verboden waarmee het dier door middel van stroomstoten, elektromagnetische signalen of straling pijn kan worden toegebracht. Hierop is in de eerste plaats een uitzondering gemaakt voor apparatuur waarvan het gebruik is gericht op het bewerkstelligen van een gerechtvaardigde verandering in het gedrag van het dier ter voorkoming van gevaar voor mens of dier. Dit betekent bijvoorbeeld dat het toepassen van schrikdraad of een zogenaamde elektronische omheining die ervoor zorgt dat

een hond niet van een erf af kan, mits in redelijkheid en proportioneel toegepast, wel is toegestaan. Het gebruik van dergelijke apparatuur dient immers de veiligheid van mens of dier. Een anti-blaasband daarentegen valt wel onder de verboden apparatuur. Voor het gebruik van een dergelijke band kan immers niet worden gezegd dat deze is gericht op het tegengaan van gedrag dat een gevaar oplevert voor mens of dier.

Voor zover handmatige bediening is vereist, zoals bijvoorbeeld bij de stroomhalsband het geval is, is daarnaast om het risico op welzijnsaantasting te verminderen bepaald dat het gebruik slechts is toegestaan indien de houder daarvoor over voldoende deskundigheid beschikt. Op grond van artikel 2.1, vierde lid, van de wet, zullen bij ministeriële regeling regels worden gesteld om invulling te geven aan deze deskundigheid. Dat kan bijvoorbeeld door het verplicht stellen van het volgen van een cursus voor degenen die met de stroomhalsband willen werken. Concreet betekent dit als een cursus voor het gebruik van de stroomhalsband verplicht is gesteld, dat elk gebruik van een stroomhalsband door iemand die de cursus niet heeft gevolgd, als dierenmishandeling wordt beschouwd en daarmee verboden is.

Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat er geen sprake is van mishandeling voor zover een dier op een toegestane wijze wordt onderworpen aan een diergeneeskundige handeling, bijvoorbeeld elektroconvulsie therapie of een PET-scan (positronemissietomografie), wordt onderworpen aan een toegestane scan voor de beveiliging van een vracht in een vliegtuig, wordt gedood, bijvoorbeeld voor de slacht, of bij insecten die worden gedood bij doorstraling van voedsel of bijvoorbeeld door middel van een elektrische vliegenmepper.

Ten aanzien van de verhouding met de Europese verordening nr. 1/2005 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer het volgende.

Ingevolge hoofdstuk III van bijlage I bij die verordening geldt een verbod op het gebruik van prikstokken of andere puntige voorwerpen bij het vervoeren van dieren. Onder het vervoer van dieren wordt in het kader van deze verordening tevens het in- en uitladen verstaan. De toevoeging van onderdeel g in artikel 1.3 van het Besluit houders van dieren kent echter een breder toepassingsbericht. Onderdeel g ziet namelijk op het gebruik van en vastbinden of aanlijnen met elk voorwerp waarmee door de scherpe uitsteeksels een dier pijn kan worden toegebracht in elke situatie.

Voorts is in genoemd hoofdstuk van bijlage I bij verordening nr. 1/2005 bepaald dat het gebruik van apparaten waarmee elektrische schokken kunnen worden toegebracht zoveel mogelijk moet worden vermeden. Toepassing mag onder bepaalde voorwaarden alleen bij volwassen runderen en varkens.

De verordening regelt in welke gevallen de lidstaten nationaal strengere maatregelen met het oog op de verbetering van het dierenwelzijn bij vervoer mogen stellen. Dit mag kort gezegd alleen indien het vervoer geheel en al binnen de landsgrenzen plaatsvindt.

Voor zover het gebruik van apparatuur waarmee elektrische schokken kunnen worden toegediend plaatsvindt in het kader van het vervoer van dieren, zal de verordening dus leidend zijn voor de werkingssfeer van dit gedeelte uit onderdeel h van artikel 1.3 van het Besluit houders van dieren. Het gebruik van deze apparatuur in alle andere gevallen, valt onverkort onder de werking van het toegevoegde onderdeel h van artikel 1.3 van het Besluit houders van dieren.

Vanzelfsprekend kunnen handelingen die volledig binnen de werkingssfeer van de verordening nr. 1/2005 vallen onder omstandigheden nog altijd worden gekwalificeerd als dierenmishandeling. Dit kan immers het geval zijn indien er sprake is van buitenproportioneel handelen. Dit volgt uit het algemene verbod op dierenmishandeling uit artikel 2.1, eerste lid, van de wet.

Doden van dieren op primair bedrijf

Om het welzijn van dieren die worden gedood voor de productie van dierlijke producten tijdens het dodingsproces te waarborgen geldt de Europese verordening nr. 1099/2009 inzake de bescherming van dieren bij het doden. Het diervriendelijk doden van landbouwhuisdieren ter verkrijging van dierlijke producten is een taak van slachthuizen, die om grote zorgvuldigheid vraagt. Strikte naleving van de Europese verordening nr. 1/2005 ter bescherming van dieren tijdens het vervoer op het punt van transportwaardigheid in combinatie met een strenge controle op de plaats van bestemming zal met zich meebrengen dat wrakke dieren vaker op het primaire bedrijf zullen worden gedood.

Het doden van het dier op het primaire bedrijf moet gebeuren op een verantwoorde, welzijnsvriendelijke wijze. Dat is de verantwoordelijkheid van de veehouder. Hij draagt zorg voor het welzijn van zijn dieren, ook als ze wrak zijn of geëuthanaseerd moeten worden. Bij het doden van dieren moeten de artikelen 1.12 tot en met 1.14 van het Besluit houders van dieren worden nageleefd. Deze artikelen zien erop toe dat bij het doden van een dier elke vermijdbare pijn, spanning of lijden wordt bespaard, er een methode wordt gehanteerd die waarborgt dat de dood onmiddellijk of na bedwelming, maar vóórdát de bewusteloosheid is geweken, intreedt en dat degene die het dier doodt beschikt over aantoonbare kennis en vaardigheden. Bedwelming mag alleen achterwege gelaten worden als er een onmiddellijk gevaar voor mens of dreigt of het dier ondraaglijk lijdt en zo snel mogelijk ter beëindiging van dat lijden moet worden gedood. In het Besluit houders van dieren is op dit moment reeds een grondslag opgenomen om bij ministeriële regeling nadere regels te kunnen stellen ten aanzien van de voor het doden van dieren benodigde kennis en vaardigheden. Gebleken is dat ook ten aanzien van de te hanteren methoden deze wens bestaat. In overleg met de diverse sectoren is duidelijk geworden dat vooral voor de kleinere diersoorten en/of jonge dieren behoefte is aan een goede, eenvoudige en door de boer toe te passen dodingsmethode. Voor de grotere diersoorten zoals runderen heeft de sector zelf aangegeven dat hiervoor de dierenarts zou moeten worden ingezet. Wageningen-UR heeft geïnventariseerd welke dodingsmethoden in welke gevallen toegepast kunnen worden. Voortbouwend op deze inventarisatie is in het onderhavige besluit een grondslag gecreëerd in artikel 1.13 van het Besluit houders van dieren om bij ministeriële regeling nadere invulling te geven aan welke methoden geschikt worden geacht voor de te onderscheiden diersoorten en -categorieën.

Scheidingsleeftijd apen

In het Besluit houders van dieren is in artikel 1.20 de minimale leeftijd opgenomen waarop sommige diersoorten gescheiden mogen worden van het ouderdier. Dit vormt een uitwerking van artikel 2.2, zevende lid, van de wet, waarin een verbod is neergelegd op het scheiden van jongen en ouderdieren voordat die jongen een bij algemene maatregel van bestuur vastgestelde leeftijd hebben bereikt.

Met het opstellen van het Besluit houders van dieren is door Wageningen UR Livestock Research in samenwerking met de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht een quickscan uitgevoerd teneinde te bepalen of op basis van nieuwe inzichten aanpassing van de regels voor het scheiden van dieren aanpassing zou behoeven. Deze quickscan bevatte nog geen directe indicatie om de leeftijden voor apen aan te passen. De staatssecretaris heeft in een brief over moties en toezeggingen Besluit houders van Dieren (Kamerstukken II, 2013/14, 28286, nr. 653) aangegeven artikel 1.20 van het Besluit houders te heroverwegen wat betreft apen. Dit op basis van opmerkingen van de stichting AAP op de leeftijden voor primaten tijdens de consultatie van het ontwerpbesluit houders van dieren en de discussie hierover tijdens het notaoverleg van 25 maart 2013. Wageningen UR Livestock Research is gevraagd in aanvulling op de quickscan een onderzoek uit te voeren naar de effecten van het scheiden van de jongen en de moederdieren op het gedrag van de apen. De bevindingen daarvan zijn neergelegd in het rapport 'Separation ages for primates in new Dutch legislation'.

Naar aanleiding van dit onderzoek is besloten om de volgende aanpassingen door te voeren. Oorspronkelijk werd in artikel 1.20 onderscheid gemaakt tussen individueel gehouden en in groepen gehouden primaten. Dit onderscheid is thans afgeschaft. Zowel Stichting AAP als het hiervoor genoemde WUR-rapport geven aan dat het individueel huisvesten van primaten tot zeer ernstige welzijnsproblemen kan leiden en hebben daarom geadviseerd de afzonderlijke leeftijd bij individuele huisvesting uit het op de toenmalige Gezondheids- en welzijnswet voor dieren gebaseerde Besluit scheiden van dieren niet langer te continueren. Een dergelijke systematiek wekt namelijk de suggestie dat individuele huisvesting als een normale vorm van huisvesting van primaten zou kunnen worden gezien in plaats van een vorm die alleen zou moeten worden toegepast bij hoge uitzondering (bijvoorbeeld ingeval van een besmettelijke ziekte). Ten aanzien van primaten werd voorts aangetekend dat de speenmethode, de manier van scheiden en de sociale structuur voor en na het scheidingsmoment, van cruciaal belang zijn voor een goede ontwikkeling van de jonge dieren en het minimaliseren van negatieve gevolgen van het scheiden bij zowel moeder als nakomeling(en). Naar aanleiding van het vorengenoemde rapport van de WUR zijn voor de primaten leeftijden vastgesteld welke voor een deel overeenkomen met de oorspronkelijke leeftijd waarop de dieren gescheiden mochten worden, mits zij in de groep worden

gehouden (de Beermakaken, de Java-apen en de Rhesus-apen). Voor Doeroecoeli's, Marmosets en Doodshoofdapen zijn de leeftijden vastgesteld op de leeftijd waarop deze diersoorten in het Besluit scheiden van dieren mochten worden gescheiden om solitair te houden. De leeftijd van Chimpansees is ten algemene opgehoogd tot een leeftijd van 4,5 jaar. De leeftijden zijn met deze aanpassingen gebaseerd op huidige inschatting van deskundigen welke bij scheiding na de genoemde leeftijden geen langdurig aanhoudende welzijns- of gezondheidsproblemen hebben kunnen constateren in de praktijk dan wel vermoeden op basis van hun expertise.

De in het gewijzigde artikel 1.20 van het Besluit houders van dieren genoemde leeftijden gelden niet voor primaten, indien deze dieren als zodanig vallen onder het bereik van richtlijn 2010/63/EU. Voor deze apen die worden gehouden als proefdier blijven ingevolge artikel 2 van genoemde richtlijn de op 9 november 2010 bestaande scheidingsleeftijden uit het Besluit scheiden van dieren gelden. Deze leeftijden zijn thans neergelegd in het nieuwe vierde lid van artikel 1.20..

Scheidingsleeftijd konijnen

In artikel 1.20 van het Besluit houders van dieren is een leeftijd opgenomen waarop konijnen van hun moeder mogen worden gescheiden. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen konijnen bestemd voor productie van dierlijke producten en konijnen die bestemd zijn om te worden gehouden als gezelschaps- of hobbydier. In het hierna volgende wordt de laatste categorie konijnen verder buiten beschouwing gelaten.

Voor konijnen gehouden voor de productie van dierlijke producten is een scheidingsleeftijd bepaald van vier weken, mits de konijnen daarna nog in ieder geval tot de leeftijd van zes weken op het geboortebedrijf verblijven.

In de praktijk worden de dieren gespeend, dat wil zeggen gescheiden van de moeder, tussen de 28 en 35 dagen en blijven de dieren op het bedrijf tot aan de leeftijd van 11 á 12 weken, waarna ze geslacht worden.

Recent is gebleken dat er een kleine categorie bedrijven is waarbij de voor productie gefokte konijnen worden gespeend op de leeftijd van 30 tot 35 dagen, waarna zij vervoerd worden naar een ander bedrijf waar ze vervolgens afgemest worden tot aan het moment waarop zij worden geslacht. De omstandigheden (voeding, huisvesting, klimaat en professionaliteit van de houder) op het afmestbedrijf zijn zo veel mogelijk gelijk aan die van het bedrijf waar ze oorspronkelijk gefokt zijn. Door het hanteren van een dergelijke scheidingsleeftijd voldoen deze bedrijven echter niet aan artikel 1.20 van het Besluit houders van dieren. Om te kunnen besluiten of een derde categorie scheidingsleeftijd voor konijnen mogelijk zou zijn, namelijk op vijf weken, is aan Wageningen-UR (WUR) is om advies gevraagd of dit verantwoord is gezien vanuit het welzijn van moeder en jongen en de uitgangspunten zoals geformuleerd in de nota van toelichting bij artikel 1.20 van het Besluit houders van dieren. De WUR geeft in haar expert-advies aan dat vijf weken een redelijke leeftijd is voor deze jongen om het transport en het verplaatsen en de hiermee gepaarde stress goed te doorstaan, mits het transport onder goede omstandigheden plaatsvindt.

De effecten van hanteren van een scheidingsleeftijd van vijf weken en daaropvolgend transport naar een afmestbedrijf zijn afgewogen tegen de gevolgen van de tot dan toe in artikel 1.20 gehanteerde uitgangspunten voor het scheiden van konijnen. In deze afweging is gekeken naar de economische gevolgen voor het bedrijf en het welzijn van het moederdier indien de dieren tot zes weken bij de moeder moeten blijven en de effecten van het transport op de jonge konijnen bij vervoer op vijf weken.

De conclusie van die afweging is dat het gerechtvaardigd is om een derde categorie toe te voegen aan de scheidingsleeftijden voor konijnen, te weten vijf weken.

Schemerperiode stallen konijnen

Door middel van de wijziging van het Besluit houders van dieren in het kader van de overname van de productschapsregels voor konijnen uit de Verordening welzijnsnormen konijnen (PPE) 2006 is in artikel 2.84 van genoemd besluit een aantal voorschriften overgenomen over de verlichting in stallen. De houder moet een dag- en nachtritme hanteren om de natuurlijke omstandigheden zo veel mogelijk na te bootsen. Dit dag- en nachtritme houdt dat het minimaal acht uur licht en acht uur donker moet zijn. In beide gevallen moet dit ten minste vier uur aaneengesloten het geval zijn. Tussen de licht- en donkerperiode wordt voor voedsters en fokrammen een schemerperiode van minimaal een uur gehanteerd. In de nota van toelichting bij het wijzigingsbesluit ter overname van de productschapsregels is naar aanleiding van de ontvangen commentaren reeds aangegeven dat

er ook gekeken zou worden naar de wenselijkheid van een schemerperiode van minimaal een uur tussen de donker- en lichtperiode. Uit advies van Wageningen-UR blijkt dat dit vanuit welzijnsoogpunt wenselijk is. De konijnensector en Dierenbescherming zijn geconsulteerd over dit advies. Beide zijn ook voorstander van het invoeren van een schemerperiode in de overgang van donker naar licht. Dat heeft ertoe geleid dat in het onderhavige besluit ook in een schemerperiode is voorzien tussen de donker- en lichtperiode.

Verplichte bedwelming paling

Ter uitvoering van de motie Ouwehand (Kamerstukken II 2010/11, 32 658, nr. 14) waarin de regering wordt verzocht om een verbod in te voeren op het doden van paling middels een zoutbad en regelgeving te ontwikkelen voor bedwelming voorafgaand aan de slacht, wordt door middel van het onderhavige besluit in hoofdstuk 5 van het Besluit houders van dieren geregeld dat paling (aal) moet worden bedwelmd voordat deze mag worden gedood ter verkrijging van dierlijke producten. Bij ministeriële regeling zullen regels worden gesteld ten aanzien van de methoden waarmee de aal wordt bedwelmd. In de regeling worden eisen vereisten vastgelegd waaraan een apparaat voor (elektrische) bedwelming van paling moet voldoen. De verplichting geldt voor alle gevallen waarin paling wordt gedood met het oog op het verkrijgen van een dierlijk product, behoudens de gevallen waarin er sprake is van zogenaamde 'thuislacht' of "het thuis doden" voor eigen gebruik.

Paling wordt van oudsher gedood door de vis in onverdoofde staat in een zoutbad of in ijswater met zout te plaatsen. Deze dodingsmethode heeft tot gevolg dat de slijmlaag op de huid van de paling verwijderd wordt. Dit is nodig, omdat paling anders te glibberig is om te hanteren en verder te verwerken en omdat de slijmlaag kwaliteitsproblemen bij het uiteindelijke product veroorzaakt na afloop van het rookproces. De genoemde dodingsmethode had niet een snelle dood van de paling tot gevolg. Na onderzoek is nu een welzijnsvriendelijke bedwelmingmethode beschikbaar gebaseerd op elektriciteit. Hiermee kunnen palingen binnen één seconde bedwelmd worden voorafgaand aan het doden. Dit vindt na bedwelming onveranderd plaats door middel van de hiervoor omschreven dodingsmethode. Doordat de palingen nu echter zijn bedwelmd, merken zij niets meer van het mengsel van ijswater en zout waarin zij minimaal vijftien minuten verblijven.

Ten aanzien van de verhouding tussen de eerder genoemde Europese verordening nr. 1099/2009 en de verplichting om paling te bedwelmen wordt het volgende opgemerkt. Genoemde verordening bevat regels die strekken tot de bescherming van dieren onder andere wanneer zij worden gedood met het oog op het verkrijgen van dierlijke producten. Vanwege de verschillen die in fysiologisch opzicht bestaan tussen vissen en landdieren en vanwege het feit dat op dit moment het onderzoek naar bedwelming en pijnbeleving van vissen nog veel minder ver gevorderd is, is in artikel 1, eerste lid, van de verordening bepaald dat uitsluitend artikel 3, eerste lid, van de verordening van toepassing is op vissen. In dat lid is bepaald dat de bedrijfsexploitant die het dier doodt er op moet toezien dat dieren elk vermijdbare vorm van pijn, spanning en lijden wordt bespaard. Voor het overige zijn louter nationaalrechtelijke bepalingen op het doden van deze dieren van toepassing. In artikel 27 van deze verordening is opgenomen dat uiterlijk in december 2014 de Europese Commissie met een verslag komt over de mogelijkheid om voorschriften in te voeren die zien op de bescherming van vissen bij het doden, zo nodig voorzien van voorstellen tot aanpassing van de verordening. Zolang deze maatregelen nog niet zijn vastgesteld, mogen de lidstaten hun nationale bepalingen in stand houden.

§ 4. Technische en overige wijzigingen

Door middel van het onderhavige besluit worden in het Besluit houders van dieren enkele meer technische dan wel redactionele aanpassingen doorgevoerd. Daarnaast wordt een wijziging van het Besluit diergeneeskundigen doorgevoerd ten aanzien van de derde ingreep ter identificatie bij varkens.

Hieronder wordt ingegaan op deze aanpassingen.

Positieflijst

Artikel 1.4a voorziet in de mogelijkheid om bij ministeriële regeling regels te stellen aan het houden van dieren of diercategorieën die zijn aangewezen op grond van artikel 2.2, eerste lid, van de wet, met toepassing van de criteria neergelegd in artikel 1.4 (de zogenaamde positieflijst).

Gebleken is dat voor bepaalde diersoorten op basis van genoemde criteria een risico bestaat op schade aan welzijn of gezondheid, maar ook dat zij kunnen worden aangewezen, als soortspecifieke voorschriften worden vastgesteld die nodig zijn om deze dieren op de juiste wijze te kunnen houden. Het eerste lid van het nieuwe artikel 1.4a maakt het mogelijk om die voorschriften vast te kunnen stellen.

Deze voorschriften worden niet als voorwaarde bij de aanwijzing vastgesteld, maar worden afzonderlijk vastgesteld, waarbij het tijdstip van bekendmaking van de aanwijzing van een diersoort in praktijk zal samenvallen met het tijdstip waarop de voorschriften in werking treden.

In artikel 1.4b is een fokverbod neergelegd voor bepaalde diersoorten. Het gaat om diersoorten of diercategorieën waarvoor is besloten dat zij niet worden aangewezen om te mogen worden gehouden, met andere woorden om dieren die niet op de positieflijst komen te staan. In hoofdstuk 2 van de Regeling houders van dieren, waarin de regels over de positieflijst zijn opgenomen, is voorzien in overgangsrecht voor dieren die behoren tot de diersoorten of diercategorieën die niet zijn aangewezen, maar die op 1 juli 2014 aantoonbaar al in Nederland werden gehouden. Deze dieren mogen tot aan hun dood worden gehouden.

Niet voor alle diersoorten die op 1 juli 2014 in Nederland werden gehouden is op die datum een besluit genomen of ze mogen worden gehouden of niet, omdat het onderzoek naar de risico's voor gezondheid of welzijn van het gehouden dier nog niet is afgerond. Tot het besluit is genomen om een diersoort aan te wijzen of niet aan te wijzen, mogen de dieren die behoren tot die soort worden gehouden, net als hun nakomelingen. Nadat het besluit is genomen dat een diersoort niet wordt aangewezen, is het houden van de dieren die behoren tot die soort verboden, maar mogen de dieren die op dat tijdstip gehouden werden, gehouden worden tot hun dood. Het is onwenselijk dat dieren waarover besloten is dat zij niet (meer) mogen worden gehouden zich voortplanten, het houden van hun nakomelingen is immers ook verboden.

Lijst van voor productie te houden dieren

Er is van de gelegenheid gebruik gemaakt om een aantal redactionele verbeteringen door te voeren in de lijst waarin op grond van artikel 2.3 van de wet is bepaald welke dieren met het oog op de productie mogen worden gehouden. Het betreft de wijzigingen van volgens de meest recente nomenclatuur incorrect gespelde wetenschappelijke namen van insecten en het plaatsen van de visfamilie *Seriola* spp. (Nederlandse naam: geelstaarten) op de lijst van voor productiedieren te houden dieren.

Onder de toenmalige Gezondheids- en welzijnswet voor dieren was deze visfamilie reeds aangewezen door middel van een wijziging van de op genoemde wet gebaseerde Vrijstellingsregeling dierenwelzijn. Aanvankelijk was slechts één ondersoort van deze familie aangewezen om te mogen worden gehouden als productiedier, te weten de Yellowtail Kingfish. Nadien bleek echter dat er bij de sector behoefte bestond om de hele visfamilie aan te wijzen als geschikt om te worden gehouden als productiedier. Op basis van onderzoek door Onderzoeksinstituut IMARES is gebleken dat aanwijzing van de hele visfamilie mogelijk is. De aanwijzing van deze visfamilie wordt door middel van de wijziging van bijlage II van het Besluit houders van dieren gecontinueerd onder de Wet dieren.

Derde ingreep bij varkens ter identificatie

Zoals hiervoor ten aanzien van het vriesbranden bij runderen reeds is gemeld, zijn op basis van artikel 2.7 van het Besluit diergeneeskundigen in principe maximaal twee ingrepen toegestaan ter identificatie van een dier. Bij varkens betreft dit een I&R-merk op jonge leeftijd en een slachtblik dat wordt ingebracht op het moment dat het varken wordt afgevoerd ten behoeve van de slacht. Daarnaast wordt door varkenshouders bij oudere fokvarkens een extra oormerk aangebracht ter individuele herkenning van de dieren. Dit oormerk beschikt over meer functionaliteiten dan het I&R-merk. Vaak beschikt dit oormerk namelijk ook over een chip die gebruikt wordt in het kader van het individueel voeren van de varkens in groepshuisvesting. Ook wordt het oormerk bijvoorbeeld gebruikt voor het automatisch wegen van de varkens en voor het geautomatiseerd huisvesten in groepen. Deze derde identificatie-ingreep is nog tot slechts 1 juli 2014 toegestaan. De betreffende ingreep is dan ook niet opgenomen in het Besluit diergeneeskundigen, dat met ingang van diezelfde datum van kracht wordt.

De sector werkt sinds enkele jaren aan alternatieven voor deze derde ingreep, maar heeft bij brief van 6 maart 2014 aan de Staatssecretaris van Economische Zaken aangegeven nog minimaal

anderhalf jaar nodig te hebben om een werkbaar en praktijkrijp alternatief gereed te hebben. Er wordt gewerkt aan een project waarin individuele elektronische identificatie het uitgangspunt is. Belangrijke onderwerpen in het onderzoek zijn het verminderen van het oormerkverlies, verbeteren van de betrouwbaarheid van de merken om de voerautomaten, groepshuisvestingsmogelijkheden en weegstations op de bedrijven aan te sturen en het organiseren en automatiseren van de informatiestromen van de diergegevens in de varkenssector.

Zonder de mogelijkheid tot individuele herkenning van de varkens voorziet de sector problemen met traceerbaarheid, praktische uitvoerbaarheid (bijvoorbeeld voersystemen en huisvestingssystemen die niet meer aangestuurd worden), diergezondheid en dierenwelzijn en antibiotica. Om deze redenen heeft de sector verzocht om voorlopig nog door te mogen gaan met het toepassen van de derde ingreep bij deze groep varkens.

Omwille van het positieve effect op het dierenwelzijn dat voortkomt uit de mogelijkheden van individuele begeleiding van de fokvarkens wordt derhalve in het onderhavige besluit voorzien in de mogelijkheid tot het aanbrengen van een derde ingreep ten behoeve van individuele dierherkenning tot 1 juli 2016.

Ter overbrugging van de periode tussen de einddatum van 1 juli 2014 voor deze ingreep en de inwerkingtreding van de onderhavige wijziging van het Besluit diergeneeskundigen waarin de ingreep weer tijdelijk zal worden toegestaan, wordt voorzien in een vrijstelling voor de varkenshouders. Deze vrijstelling voorkomt dat de ingreep met ingang van 1 juli even niet is toegestaan en vervolgens na het van kracht worden van onderhavig besluit weer wel is toegestaan tot 1 juli 2016.

§ 5. Notificatie

Een ontwerp van dit besluit is genotificeerd op basis van richtlijn nr. 98/34/EG.

[PM reactie op notificatie – notificatie vindt plaats tegelijk met aanvraag advies aan Afdeling Advisering van de Raad van State]

Tevens zal notificatie plaatsvinden in het kader van richtlijn nr. 2006/123/EG.

§ 6. Uitvoering en handhaving

Met het toezicht op de naleving van het bij of krachtens het Besluit diergeneeskundigen en het Besluit houders van dieren bepaalde zijn belast degenen die op grond van artikel 8.1 van de wet daartoe zijn aangewezen. Dit zal eveneens gelden voor de wijzigingen die door het onderhavige besluit zijn aangebracht in genoemde besluiten.

Overtreding van de bepalingen kan op verschillende manieren worden gesanctioneerd. Een aantal regels is strafbaar gesteld op grond van artikel 8.11 van de wet. Voor de overtreding van een aantal andere voorschriften is voorzien in sanctionering via de Wet op de economische delicten. Los daarvan is voor diverse bepalingen voorzien in de mogelijkheid tot het opleggen van een bestuurlijke boete. Tot slot kan op grond van artikel 8.5 van de wet besloten worden tot het opleggen van een last onder bestuursdwang dan wel een last onder dwangsom bij geconstateerde (dreiging) van overtredingen.

Voor meer gedetailleerde informatie over het stelsel van handhaving voor het Besluit diergeneeskundigen en het Besluit houders van dieren wordt verwezen naar paragraaf 3 van de Nota van Toelichting op het Besluit diergeneeskundigen, respectievelijk paragraaf 5 van de Nota van Toelichting op het Besluit houders van dieren.

§ 7. Regeldruk

Met dit besluit neemt de regeldruk toe met € 117.500 per jaar gedurende tien jaar.

Zoals aangegeven in paragraaf 2 en 3 komen de wijzigingen voornamelijk voort uit het notaoverleg over de aanhangige ontwerpbesluiten inzake de Wet Dieren van 25 maart 2013 en de beleidsbrief dierenwelzijn van 4 oktober 2013.

De verwezenlijking van de beleidsvoornemens is grotendeels voorzien door middel van die instrumenten die voorrang geven aan de samenleving, die ruimte laten voor maatschappelijke betrokkenheid en die de betrokken groepen in de samenleving de ruimte bieden om zich te organiseren en om eigen initiatieven te ontwikkelen en uit te voeren. Concreet gaat het daarbij om ondermeer intentieverklaringen, ketenafspraken, het ontwikkelen van gidsen van goede praktijken en het verhogen van kennis en kunde bij houders van dieren. Regelgeving is uitsluitend voorzien in die gevallen waarin dat voor de verwezenlijking van het beleid noodzakelijk is. In deze context heeft de afweging plaatsgevonden of regelgeving noodzakelijk is en of, indien noodzakelijk,

gekozen is voor de minst belastende regeldrukvariant. In een aantal gevallen zijn de regels vereenvoudigd, zoals bij de scheidingsleeftijd van apen.

Dit besluit leidt tot een beperkte toename van de regeldruk voor palingbedrijven.

Met het onderhavige besluit wordt in hoofdstuk 5 van het Besluit houders van dieren geregeld dat paling (aal) moet worden bedwelmd voordat deze mag worden gedood ter verkrijging van dierlijke producten. Na wetenschappelijk onderzoek en in overleg met betrokkenen is een apparaat ontwikkeld waarmee paling op een zo diervriendelijk als mogelijke wijze kan worden bedwelmd. Dit apparaat bestaat reeds voor het verwerken van relatief grote (500-1000 kg/dag) hoeveelheden. Ook is er een apparaat gereedgekomen voor kleine tot middelgrote (10-15kg/batch) hoeveelheden paling en er zal naar verwachting afhankelijk van wensen en behoeften van kleinere verwerkers, ook voor deze categorie een apparaat worden ontwikkeld. Om een indicatie van de nalevingskosten te geven wordt er van uitgegaan dat voor hoeveelheden van 500-1000 kg/dag een apparaat € 75 000 kost. Voor kleine tot middelgrote hoeveelheden kost het apparaat € 8 500. Indien een apparaat in collectief verband wordt aangeschaft vallen de kosten voor de deelnemende bedrijven uiteraard lager uit. De aanschaf van een apparaat in collectief verband kan leiden tot extra reistijd maar dat leidt ook per deelnemend bedrijf tot minder aanschafkosten en wordt niet gezien als nalevingslast. Aangenomen wordt dat in Nederland 10 grote en 50 apparaten voor kleine tot middelgrote hoeveelheden nodig zullen zijn. Dit leidt tot een investeringsvolume van ten hoogste € 1 175 000. Om een inschatting van het regeldrukeffect te maken wordt gesteld dat de apparaten tien jaar meegaan, hetgeen leidt tot een jaarlijkse totale regeldruk van € 117 500 voor in totaal 60 bedrijven.

Overige bedrijfseffecten:

In onderhavig besluit wordt een aantal wijzigingen aangebracht die buiten de definitie van regeldruk vallen, maar wel een bedrijfseffect hebben. Daarbij gaat het om het verbod op de neusring bij mannelijke varkens, het toestaan van het onthoornen van geitenlammeren op kinderboerderijen en de wijziging van de scheidingsleeftijd van apen en bedrijfsmatig gehouden konijnen. Zoals in paragraaf 2 en 3 beschreven komen deze wijzigingen voort uit de afweging tussen de belangen van het dier en overige relevante belangen zoals volksgezondheid, productie en economie en milieu.

De huidige praktijk op deze thema's is al in overeenstemming met de het onderhavige besluit, en derhalve is er geen sprake van negatieve bedrijfseffecten.

Het verbod op vriesbranden van runderen als ingreep met ingang van 1 juni 2016 leidt tot kosten voor die ondernemers die nog niet zijn overgeschakeld op een alternatieve individuele koeherkenning ten behoeve van het diermanagement. Het gaat hier om ongeveer 10% van de houders. Niet alle houders vinden dit echter een geschikt alternatief en in samenspraak met de sector zal gekeken worden naar welke andere alternatieven mogelijk zijn en welk nader onderzoek daarvoor nodig is. Het is derhalve niet mogelijk op dit moment al een inschatting te geven van de bedrijfseffecten.

In het onderhavige besluit is een grondslag gecreëerd in artikel 1.13 van het Besluit houders van dieren om bij ministeriële regeling nader invulling te geven aan welke methoden om dieren te doden geschikt worden geacht voor de te onderscheiden diersoorten en -categorieën. In het onderhavige besluit is tevens een grondslag gecreëerd in artikel 1.4 van het Besluit houders van dieren om bij ministeriële regeling nader invulling te geven aan eisen die gelden bij het houden, huisvesten en verzorgen van dieren op positieflijst. Bij het opstellen van de ministeriële regeling zullen de eventuele bedrijfseffecten worden beschreven.

Ten aanzien van de verplichting om ook een schemerperiode te hanteren bij de overgang van donker naar licht in stallen waarin konijnen worden gehouden, heeft de sector aangegeven dat dit geen extra kosten met zich mee zal brengen.

§ 8. Ontvangen commentaren

[PM: deze paragraaf wordt geschreven aan de hand van de reactie naar aanleiding van de internetconsultatie]

II Artikelsgewijs deel

Artikel I (wijzigingen Besluit diergeneeskundigen)

Onderdeel B

De wijziging van artikel 7.1 van het Besluit diergeneeskundigen regelt vanaf wanneer de in het algemeen deel van de toelichting besproken ingrepen niet meer zijn toegestaan.

Het betreft het aanbrengen van de roestvrij stalen neusring bij mannelijke fokvarkens het koudmerken van runderen en derde ingreep ter identificatie bij gelten en zeugen ten behoeve van het voederen in groepshuisvesting.

In artikel 7.1 is voorts vastgelegd dat met ingang van 1 januari 2015 het zal zijn toegestaan om geitenlammeren op kinderboerderijen te onthoornen. De reikwijdte van artikel 2.5 onderdeel b van het Besluit diergeneeskundigen is vanaf genoemde datum daartoe uitgebreid met geitenlammeren op kinderboerderijen. De regels voor geitenlammeren die niet bestemd voor de melkproductie blijven voor het overige ongewijzigd, waardoor het onthoornen van deze dieren verboden blijft.

Artikel II (wijzigingen Besluit houders van dieren)

Onderdeel A

Door middel van deze wijziging wordt onder andere het gebruik van een stroomhalsband in artikel 1.3 van het Besluit houders van dieren gekwalificeerd als dierenmishandeling, behoudens in gevallen waarin het gebruik is gericht op het bewerkstelligen van een gerechtvaardigde gedragsverandering bij het dier ter voorkoming van gevaar voor mens of dier en de houder daarvoor over voldoende deskundigheid beschikt. Om de deskundigheid, alsmede de wijze waarop de aanwezigheid daarvan kan worden aangetoond, nader in te kunnen vullen is, kunnen op basis van artikel 2.1, vierde lid, van de wet, bij ministeriële regeling regels worden gesteld.

Onderdeel C

Door middel van deze wijziging van artikel 1.13 van het Besluit houders van dieren kan een methode die geschikt is om het dier op het primaire bedrijf te doden nader worden ingevuld. Op deze manier kan worden geborgd dat er voor de houder van het dier een adequate, goed te gebruiken, methode beschikbaar is, waarmee het dier zonder vermijdbare pijn of vermijdbaar lijden op het bedrijf zelf kan worden gedood. In combinatie met de reeds bestaande grondslag in artikel 1.14 van het Besluit houders van dieren om de benodigde kennis en kunde vereist voor het op humane wijze kunnen doden van een dier nader te kunnen invullen kan optimaal worden gegarandeerd dat de beschikbare methoden ook op de juiste wijze worden toegepast.

Onderdeel E

Met ingang van 1 januari 2015 is het niet langer toegestaan om een neusring aan te brengen bij mannelijke fokvarkens. In artikel 2.12 van het Besluit houders van dieren was deze ingreep aangewezen als ingreep die ook door de houder zelf mocht worden verricht. Als gevolg van het verbod op de ingreep als zodanig, moet ook die mogelijkheid voor de houder worden geschrapt.

Onderdeel G

Hoofdstuk 5 van het Besluit houders van dieren gaat over het doden van dieren ter verkrijging van dierlijke producten. De verplichte bedwelmingspaling voorafgaand aan de slacht heeft daarom hier een plaats gekregen. In de tekst van de nieuwe paragraaf 5.3 van dit hoofdstuk wordt in plaats van paling gesproken over `aal`. Dit heeft als reden dat de paling onder die naam is opgenomen in de lijst van voor productie te houden dieren.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,